

I.

СУТЬ І РОЗВІЙ ДУМОК ПРО ГУМАНІСТЬ.

Зміст повочасного ідеалу гуманності. — Сей ідеал розвиває ся почавши від ре-
формації та ренесансу. — Ідеал природності і природи. — Реалія гуманності. —
Ідеал гуманності неоднаковий в різних часах і у різних верств: Англіяїв,
Французів, Німців, Славян; Росіян, Польків, Чехів. — Ідеал гуманності XVIII.
ст. — Гуманність і націоналізм. — Гуманність, народність і єврейство. — Гуман-
ність і інтернаціоналізм, космополітизм (лібералізм).

У новочасного чоловіка є одно чарівне слово: «гуман-
ність» — «людяність» — «людство», ним означує він усю свою
творчість, усі свої погляди, так само, як чоловік у середніх ві-
ках усі свої думки та поняття скупив був у слові «християнин». Той ідеал гуманності, та людяність є основою всіх змагань на-
шого часу, а передовсім також і національних; се бачимо вже
в Колярового висказу: «Скажеш: Славянин, то нехай все від-
кликнеть ся: чоловік».

Почавши від ренесансу та реформації відроджується той
новий етичний та соціальний ідеал побіч християнського; не-
забаром стається він антихристиянським і падохристиянським:
чоловік — ідея гуманності, гуманітарність. Сей ідеал розви-
вається по малу. Завдяки реформації стає розум у часті сво-
бідним, зроджується мораль без аскетизму; хаєїїїїїїїї і ро-
бучість роблять ся чеснотою; в міру, як ширшає знане читання,
а особливо св. Письма, люди набирають улюблених до старо-
завітної енергії. Рівночасно ренесанс та гуманізм учать цїни-
ти класичні ідеали життя, найбільше римські політичні чесноти
та грецький артистичний погляд на життя та світ. Розвивається